

Hétjői Napló

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre 300, negyedékre 80, 1 óra 30 K

POLITIKAI HETILAP
MEGJELENIK MINDEN HÉTJŐN REGGEL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL VIII.,
RÖCK SZILÁRD-U. 3. TELEFON JÓZSEF 8-96

Bethlen István nagy beszámolóbeszéde Hódmezővásárhelyen

**Kormányprogramot adott a miniszterelnök —
Eiesen támada az ellenzék — „A szövetkezett
ellenzék nem liberális — A blokk csak rombolni tud“**

Hódmezővásárhely, november 19.

Vasárnap délelőtt Bethlen István gróf miniszterelnök megtartotta beszámolóját, amely elé az egész politikai világ nagy érdeklődéssel tekintett. Ettől a beszámólótól vártak azoknak a nagy kérdéseknek a tisztázását, amelyek a parlament mostani ülészakánának lefolyását irányítják.

A miniszterelnök részletesen ismertette a kormány eddigi működését, jövő tervét majd az ellenzék ellen szokatlanul éles és kíméletlen támadást intézett.

A miniszterelnök beszédéről alábbi tudósításunk számol be:

Bethlen miniszterelnök vasárnap délelőtt 9 órakor érkezett meg Hódmezővásárhelyre. Kíséretében voltak nagydídi Szabó és Mayer János miniszterek, Gömbös Gyula, Lukács György, Erdődy-Harrach Tihamér, Kálmán István, Bekhard Tibor, Héj Imre, Zsitkovy Tibor, Karafidh Jenő és mások. A pályaudvaron Soós István polgármester rövid és keresetlen szavakban üdvözölte a miniszterelnököt. A miniszterelnök megköszönte az üdvözlést, majd kíséretével együtt hosszú kocsi sorban vonult be a városárára. A villáregg után Bethlen István gróf és kísérete a Fekete Sas szállónak zufozásig meglát nagytérre vonult a nagygyűlésre. A nagygyűlést László Lajos nyitotta meg. Majd Bethlen István gróf miniszterelnök elmondotta beszámolóját.

Rámutatott arra, hogy a kormány első feladatát azt tekintette, hogy visszaállítsa a békébeli állapotokat úgy a szabadsággal, mint a gazdasági szabadság terén abban az ütemben, amelyben a viszonyok megengedik. Egy léptet már tettünk ebben az irányban azzal, hogy az úgynevezett kivételes hatalom az indemnitás törvényéről emelkedésről számított hat hónapon belül megszűnik és a kormány négy hónapon belül köteles törvényjavaslatokkal a nemzetgyűlés elé lépni. Ezek a javaslatok elkészítés alatt vannak és legközelebb a nemzetgyűlés elé kerülnek. A rekvirálás a maximális szisztémájú a közellátásnak fokozatosan meg kell szüntetni. A mai vezetés között még nem értekünk el odáig, hogy a közalkalmazottak ellátását megszüntessük.

Fenn kell tartani a köztit kálkereskedelmet

Nem szüntethetjük meg még a köztit gazdaságkódást a külkereskedelem terén, mert hiszen kénytelenek vagyunk meg a köztit iltettek segítségével az arakat szociális szempontból szabályozni. De nem szüntethetjük meg azért sem, mert a köztitűlött lévő állomok az elzárkozás politikáját folytatják.

Nem mi vagyunk az okai az elzárkózás politikájának, mint ahogy azt Európaszerte Magyarországról szeretik hirdetni.

Az utolsó nemzetgyűlésen a szociáldemokrata párt újból a köztit gazdaságkódás bevezetésének állapotjára helyezkedett. (Feikáláirók: Le velük!) Újból a maximálást

és rekvirálást követelték, azt, hogy minden kivitt ebből az országból — még ha feleslegünk is van — szüntessük be. Jó lesz ezt önöknek megjegyezniük.

Mi nem vagyunk hajlandók visszafelé menni. Nem vagyunk hajlandók sem maximálni, sem rekvirálni.

— Ennek dacára köteleességek, hogy a drágaság ellen teljes erőnköl küzdjünk. A pénz értékének megtartása vagy javítása részben tőlünk függ, részben olyan tényezőktől, amelyekre mi allig tudunk hatást gyakorolni. Es itt megint szóvá kell tenni a reparáció kérdését. Mi aláírtuk a trianoni szerződést, amelyben a reparáció kérdése szabályozva van. Ennek dacára azt mondják, hogy

Magyarország nem bír reparációk fizetését és az a kormány, amely kénytelenül reparáció fizetéséket vállal, kooz elő vinné az országot.

— Meggyőződéseim szerint Magyarország régen megfizette azt, amivel tartozott . . .

— Végeredményben azonban legnyit tisztában azzal, hogy valutánk sorsa a reparációs komisszió kezében van.

Ha reparációk állapítanak meg a mi terühnkre, tisztában kell lennünk nekünk is, de nekik is azzal, hogy a magyar korona romlását feltartóztatni nem lehet.

Mit tett a kormány a valuta stabilizására

Amíg azonban sorunk a reparációs komisszióval el nem dől, köteleességek mindent elkövetni, hogy pénzünk értéke teljesen el ne vesszen. A korona az utóbbi időben az értékét megtartotta, noha a márka katasztrófiás hanyatlásnak indult és ezt elérték azzal, hogy lehetetlenek tettük a valutaszpekulációt, felléltottuk a Devizaközpontot, megszorítottuk az importot, küzdöttünk és küzdünk a pénzfúvó ellen, új adókat vezettünk be.

Küzdöni kell azért, hogy az ország megcsökentéssel termelését dől az arra a szívrovára emeljük, amelyen békédobban van.

Új irányt kell szabni köztitelményeinknek a demokratikus irányban való fejlesztése érdekében. Itt a kérdések két csoportjáról kívánok bővebben nyilatkozni: az egyik a szociális kérdés, a másik azon szerves reformjavaslatok tömege.

Egyfelől arra kell törekednünk, hogy megszűntessük azokat a szociális bajokat, amelyek elégtelenséget terjesztenek, másfelől azonban gondoskodni kell arról is, hogy a szociális mozgalmak el ne fajuljanak, mint ahogy történt 1918-ban. Még nagyobb feladatunk vannak ipari téren. Gondoskodunk kell arról, hogy az a nőki munka, vagy a gyermekek és a háj munkája kelljen szabályozással, szóval hogy

a munkás a védelmet a gazdasági életben is megtalálja.

az egész szociális kérdésnek. Amint méltóztatnak tudni, a szakszervezetek a földből, a talajból önként nőttek ki. Tehát itt egy törvényes rendezésre kell vállalkoznunk, amely rendezés keretén belül egyfelől

biztosítjuk a munkásosztály szabad szervezkedési jogát, másfelől pedig gondoskodni kell arról, hogy a gazdasági szervezkedés gazdasági téren maradjon és politikai tere át ne cserélőzön.

A közigazgatási reform, a felsőház

Házaszbály szigorítás szükség szerinti

Nyugodt társadalom kivül szükség van munkaképes parlamentre is.

Angliában minden kérdést egyszerűlván évtől-évre elővesz és az egyzer megalakított nagy reformtörvényeket megvíválja, beváltatja az életben és ha szükséges, kiegészíti. Erre a rendszerre kell nekünk is átérnünk, mert az egyedüli biztosíték, az egyedüli biztosító szelep a forradalmak ellen. Hiszen

a forradalmak is tulajdonképpen annak a következményei, hogy disszaharmonidák jutottak az intézmények a nép szükségleteivel és a nép életfeltételeivel.

Mély szomorúsággal kell megállapítani, hogy a magyar parlament messze elmarad attól, amit tőle követelnek. A magyar parlament tizenkét hónapból tíz hónapig ülésezik. Ezalatt a kormány nem tud dolgozni, mert a parlamentben van lefoglalva és személyre kérdésökkel, tömeges interpellációkkal húzzák ki az egész időt.

A parlament hivatala az, hogy ott a pártok kifejeztek nézetüket és nem az, hogy hónapokon keresztül propagandát csináljanak nézetük és eszméik mellett.

Minden szükségesé teszi, hogy a parlament reform és a házaszbályok kérdésének reformjának kérdésével — ha szükségesé válik — foglalkozzunk. Mi nem keressük erre az alkalmat, hiszen tudjuk, hogy minden ilyen reform elintézetek szül a pártok között és nagy harokat vált ki. Mi tehát nem keressük ezt a harcot, de azt viszont

nem engedhetjük meg semmi körülmények között, hogy a mai nehéz időkben, amikor a nép, az egész nemzet tőlünk komoly munkát vár, a parlament szociálisálk aljaesdjon.

Ha tehát ránk kényszeríték ennek szükségét, mi köteleességetünk teljesíteni fogjuk.

Milyen politikát követ ezzel szemben az ellenzék? Nem akarok itt most a keresztény ellenzékéről szólni, amelynek egy részét csak a királyi kérdés bolygatás foglalkoztatja, de igenis akarok szólni az úgynevezett liberális ellenzék blokk politikájáról. A mi benyomásunk az, hogy a parlament következő ülésszaka harcot fog kezdődni, amelyet ezen ellenzék padok sorából fognak intézni a kormány ellen. Lásuk, kik állanak az ellenzék blokk élén. Rakovszky István, aki tavaly a pucsozó megalindító, aki magát néppárti képviselőnek nevezte, de eddig mást mint zavart nem csinált a parlamentben. Adirta a liberális, demokrata Vassonyi, a hátszraesdgi értelemű rad-

reformja, a választójogok törvénybe iktatása, az egyesületi jog megszerkesztése, a beindorlati törvény megalakítása a büntető jog reformja előkészítés alatt áll és ha a parlament munkaképes lesz a jövő tavasz folyamán a parlament elhetnek.

A társadalom lelki nyugalmát még mindig nem nyerte vissza. A társadalomban nap-nap után újabb szervezkedéseket tapasztalunk, amelyek vagy külpolitikai, vagy oly belpolitikai célokat tűznek ki maguknak, melyeknek megoldása a kormány feladata.

Ne vegyük ezeket a dolgokat túltragikusán.

Ha azt mondják, hogy gyáva politikát követünk, erre feleletem az hogy ne keressünk mi kalandokat. Nem szükséges a szervezkedés a helyig terén sem. Ez a kormány keresztényen alapon áll.

Nincs tehát itt szükség semmiféle fascizmusra. (Ugy van!)

kélti színesetű Rassay, aki mögött az okhobristák állnak, a szociáldemokratáit Parkos és Payer képviselik.

Itt egytt látom azt a társaságot, amely 1918-ban megalindította a forradalmat, egy küllönbséggel, hogy hiányzik belőle a nemzet tartalom, mert nincs benne a 48-as párt, amely a mi soralkban van.

Azt is látom, hogy liberális ellenzéknek nevezi magát, de hol vannak a liberálisok?

Ez a társaság csak rombolni tud. Ha azt mondják, hogy erélyig politikát csinálunk, akkor ezt a politikát két dolog jellemzi. Az egyik dolog az, hogy óvatos és körültekintő volt azokban az ügyekben, melyekben olyan hatalommal állott szemben a nemzet, amely erősebb volt mint ő, de könyörtelenül erős volt a belső rendbontókkal szemben.

A miniszterelnök beszédét szűnni nem akaró éljenés és taps követte.

Gömbös a fájvédelem-él

A miniszterelnök után nagydídi Szabó István földművelésügyi miniszter, majd Gömbös Gyula beszélt, aki többek között a következőket mondotta:

Bethlen István gróf a liberális blokk adóhóttó köztitűjt felvetve. Mi valamennyien, akik a keresztény és nemzeti Magyarországnak vagyunk hűvei, ott állunk mellette és állni fogjuk a harcot. Ki fogjuk külsőből is elintéztet, vagy úgy, hogy kibékülünk, vagy kiküszöböljük azokat, akik a nemzet ártdalmáknak. Azt, hogy mi fájvédelem hirdettünk, senkimen veheti zokón tőlünk. Nem a zaidók ellen, hanem a keresztényiség közöttünk. Mi maguk fogunk a legjobban őrtlenni arra, ha ezt a kérdést feleltetjük a napirendről, de napirend marad, amíg megoldva nincs.

A nagygyűlés után a miniszterelnök a tisztelőket rendezet készsziertékes banketten vett részt, ahol az üdvözlésekre adott válaszában kitért a zaidókérdésre is.

Ma harc folyik, — mondotta, — a keresztényiség és a liberálisizmus között. Ha nézem ezt a harcot, nem nevezem nevén a gyermeket, mert tulajdonképpen antiszemitizmus és flokrisztianizmus között folyik. A megoldást kell keresni, már pedig sem az antiszemitizmus, sem a flokrisztianizmus nem megoldás. Az egyik felszavak után indul es rombolással akarja a kérdést elintéztetni, a szenvedélyekre appellál, itt pedig alkotómunkára van szükség.

amely nem szit ellentéteket és nem zerecs nemzetünknek ellenségeket. Nem megoldás a másik sem, mert letagadja a problémát, jöhet, létezik. A magyar nemzet nem akar belenyugodni abba, hogy a nemzeti és gazdasági életnek vezető pozícióit nem ő foglalja el. Sine ira et studio meg kell állapítani, hogy

a probléma fel van adva, tehát meg kell old ai.

Amit mi akarunk és követelünk, az az, hogy ennek a nemzetnek egész kulturáját, egész kulturális irányát, nevelését, tanügyét kell megváltoztatni.

Kapisztrán János szobrának leleplezése

(A Hétfői Napló tudósítójától.)

Vasárnap délelőtti méltóságos ünnepség keretében leleplezték a nemzeti hőseink vérszolgálatának, Kapisztrán Szent Jánosnak szobrát a budavári Nándor téren. A meg leplelt borított szobor körül a rendőrség és katonaság formált nagy négyzetet. A szobor mellett volt a szónoki emelvény és meynyezet alatt a tábori oltár, oldalt pedig az emelvény, amelyen az ünnepségen megjelent előklőlégek részére tartottak (enn helyeket). A hatalmas teret teljesen betöltötték a zászlók és jelvények alatt felvonult egyházközségek, egyesületek is testületek, melyek között különösen feltűntek a nemzeti zászlók alatt felvonult munkásokörök. A díszes közbűny sorában megjelentek Augustia főhercegnő, József Ferenc főherceg, Klebelsberg kultuszminiszter, Scitovitsy Béla, a nemzetgyűlés elnöke, a miniszterelnök képviselőiben Bárczy István miniszteri tanácsos stb.

Csernoch hercegnő rövid imádság után megkezdte a csendes tábori nészt, amely alatt a MÁV. gépjáró Aedhang dalárdája látin és magyar zenekeket adott elő. A mise végzetérel felhangzott a Híszkegy és Zadravecs István tábori püspök elmondta a szoborral beszédet.

A mal rettetés jelenbe szől bele az és az erősből — mondotta — és azt súgja a jelennek, hogy ne elhelyezkedés legyen itt, hanem hazamenni, hazamenni oda, ahol a Bánát és Bácska homokbucán rinktó a bölcsők, hazamenni oda, ahol a Felföld madártyűs erdőben fétálnak, hazamenni egészen oda, ahol egy erdővel esztől leten szabta meg a magyar határ. Hazamenni, de csak úgy síró, sókzóó nótvál, nem is úgy, hogy napokon állodgáink sorba a menedővel, hanem úgy, hogy ennek a szobornak a lendülete mutattin: majd igazsággal, joggal, kapitányi lendülettel, meg sem állva az évezdes magyar határ. (Zajos tisztél.)

A püspök beszéde közben lehullott a lepel a szoborról, amely Damkö József megkapó alkotása.

Most Budah tanácsnok átvette a szobort a főváros gondozásába, aztán Haller István és Bíró Balázs, az elszakított magyarország nevében és mások mondtak lelkes, hazafias beszédeket. Az ünnepség a Himnusz hangja mellett ért véget.

Letartóztatott kerékpártolvajok

(A Hétfői Napló tudósítójától.)

Az utóbbi időben feltűnő sok kerékpálopás történt s a rendőrség nagy erővel fogott neki, hogy a kerékpártolvajokat kézrekerítse. A tolvajok nemcsak útletek előtt, a hájuk alól loptak el kerékpárokat, hanem még az emeletlekről is, ahová a kerékpárok felvittek a járműveket, hogy az utóan el ne lopták.

A rendőrség eddig három kerékpártolvajt fogott el, és pedig: Uracs János kereskedősegédet, Monatschkö Gyula pinórt és Kele József lakosságodot, akik számos kerékpártolvaj ismertek be. Az ellopott kerékpárokat szétszedték és az alkatrészeket adták el műszerészeknek.

Boxeres igazolatok az Andrassy-uton

Két fiatalembert a rendőrségen őrizetbe vettek

— A Hétfői Napló tudósítójától. —

Az utcai igazolatások, ugyáltszik, csak egy kis időre szűntek meg. Egyes felesőtlen csoportok szombaton és vasárnap éjszaka ismét akcióbá léptek és békés járóleket igazoltattak és egy fiatalembert véresre vertek. A rendőrség az éjszakai támadók kézrekerítésére megretta a szükséges intézkedéseket, eddig azonban csak kettőt sikerült közlülök előállítani.

Szombatról vasárnapra virradó éjszaka az Andrassy-uton hazafel törtött Erőss László tisztviselő. A Párisi Nagy Áruház előtt nyolc fiatalemberből álló csoport jött vele szembe és az egyikük hirtelen előéppontt ezzel a már közsímert kéldéssel:

— Zsidó vagy? Igazolj magad! A tisztviselő nem válaszolt az igazolató fiatalembernek, hanem kiakart térni a csoport elől. — Nem meri magát igazolni — kiáltoiták feléje. — De majd mi leigazoljuk.

És a következő pillanatban mind a nyolc fiatalember nekiesett az egyedül lévő tisztviselőnek és össze-vissza verték, boxolták.

A súlyos ütlegek a fejét is érték, úgy, hogy Erőss összeesett az utcán. A botrányos jelenetnek számos tanuaja volt, azonban senki sem sietett a szorongatott helyzetben lévő tisztviselő segítségére. Az egyik szemtanu szerint, ugyanis az emberek azt hitték, hogy a fiatalemberek egymás között veszték össze és ezért nem akartak közbelépni.

A veredésről mégis értesíteték a közeli rendőrszomszék, amíg azonban az a helyszínre érkezett, a véresen igazolató fiatalemberek elűntek. Erőss a főkapitányság központi ügyeletén bejelentette az esetet.

let és támadóiról pontos személyleírást adott.

Vasárnap délelőtti Erőss támadói közül két fiatalembert előállították a főkapitányságra. Mindketten tagadták, hogy részüik lett volna a veredésben, a tanuk azonban mind ellenük vallottak. A két veredő fiatalembert a rendőrségen egyelőre őrizetbe helyezték, társait pedig keresik.

Az elmúlt éjszaka még több helyen voltak utcai zavargások. A Csángó-utca és a Főthi-ut sarkán eszméletlen állapotban találták Zinyi Pál 51 éves műszerest. Amikor a kihívott mentők eszméltre térítették, elmondta Zinyi, hogy ismeretlen emberek támadták meg az utcán és botokkal addig ütötték, amíg eszméletét el nem vesztette. Lakására vitték, az éjszakai nőtállókát pedig a rendőrség kutatja.

A Frangepán-utca 62. számú ház előtt éjszaka 2 óraker ugyancsak eszméletlen állapotban találták Balgó József 24 éves napszomszt. A mentők a Rókusba vitték a súlyos, szurt sebeket szenvedett fiatalembert. A kórházban kihallgatták, s elmondta, hogy duhaj legények támadták meg, akik minden ok nélkül összeszurkálták. Ennek a támadóit is keresi a rendőrség.

Hajnali 3 óraker az óbudai rendőrkapitányságra hívták a mentőket, hogy nagyobb éjszakai veredésből kifolyólag ugyanis három fiatalembert állítottak elő a III. kerületi kapitányságra, akik maguk is súlyosabb sérüléseket szenvedtek, és a mentők a három fiatalembert: Fun József villamosellenőrt, Burger Ernő házalót és Eszterberger Géza szerelőt bektörtötték, majd otthagyták őket a kapitányságon, ahol a veredékes ügyében előállították őket.

TŐZSDE

Tartózkodó a magánforgalom

Az értéktőzsdéi magánforgalomban úgy a vevők, mint az eladók részéről teljes tartózkodás nyilvánult meg, ugyhogy az üzlet egész szűk keretek közt mozgott, ami végeredményben az árfolyamok kisebbműve lemorzsolódását eredményezte.

Névelegesen a következő árfolyamok voltak feljegyezhetőek: Rima 11.850—12.200, Salgó 36—38.000, Közégségi 114—116.000, Izso 36—38.000, Kúztói 8700—9000, Spódlum 5700—5800, Egisz 2490, Trust 11.800—12.000, Szalámi 2.900—3000, Sehlick 670, Lipták 3800, Lichtig 1650.

A Magyar Acél tőkeemelése

100 millió é ajándék a szindikátus tagjainak

A Magyar Acéllányvár Rt. tőkeemelési tranzakcióját azonban kivül, hogy a részvényesek érzékeny megkérőztetésével jártak, az adóhatóságok szempontjából is fokozott figyelmet érdemelnek, mert a vállalatnál domináló szereppel bíró érdekesorpot legalább 100 millió menten kooalkazattal mentes nyeresőre tehető szert rövid néhány hónap leforgása alatt. A csupán nevében magyar, de részvénybirtokos alapján eslehek és osztrákok által dirigált gyártelepénál a folyó év elején már volt egy előző emelísio, amikor is az alapítókét 5 millióról 10 millió koronára emelték fel és az alkalommal 10.000 részvényt pedig egyszerűen elvontak a jogos igénylők elől. Tekintve, hogy az új címleket minimális, 880 koronás árban becsótatták ki, amennyiben a szindikátus a birtokbá jutott papirokat nem is tomboló hausse során, hanem csak október vé-

gén 15.000 koroná árfolyam mellett realizálta volna, ez esetben is nyereséges darabonként 14.000 koronájával számíva, kerek 140 millióra volna tehető. Felteve azonban, hogy a bentfetes érdekesorpot 850 koronánál talán valamivel magasabb árat fizetett volna az átengedett részvényfőmségért, úgy nyereséges a papírok eladásánál a jelenlegi kurzusok alapján még mindig meghaladná a 100 millió koronát.

Ezzel a horribilis hasonlón azonban — úgy látzák — a szindikátus nem érte be és legutóbb újabb érvágot határozott el. A november 6-án tartott közgyűlésen ugyanis további 2 1/2 millió névértékű részvény kibocsátásával az alapítókét 12 1/2 millió koronára emelték. Jöllehet minden 4 régi részvény után jog szerint egy új címet jár, magint a legutóbbi oly fényes eredményével belet szindikátusok bábakodással 2500 darab részvényre teszik rá keziket. Ha az idegen érdekesorpot szintén csak 8000 koronás átvétel árat fizet, a most is 12.000 körül jögzeytt új Magyar Acéllért, ugyanakkor árfolyamnyereségre

részvényenként ismét legalább 6000, az egész mennyiségénél pedig újabb 15 millió koronára róg. A korábbi 100 millió kereset után látszólag kisebb koncof sem vetnek meg a bentfetes, dolgukban biztos nagy részvényesek.

A felvezetés terén követett amerikai stílus következtében egyáltalán nem lenne meg bennünk, ha a vállalatnál rövidesen, talán még ez esztendő folyamán hasonló záros hasznosító pénzümveletet megismételnének, ha csak nem állanak végre sarkakra az eddig porzozott tartott kis részvényesek.

A Jgyintézet ismét megszorítja a bankok hitelkereteit

A váltótárca egymilliórdos csökkenése

Az Állami Jgyintézet tegnap kiadott kimutatásában, amely ismét kétmilliórdos bankjegyszáraparatórt számol be, feltűnik az eszkomptárca újabb egymilliórdos csökkenése. Vagyis ez azt jelenti, hogy a Jgyintézet az újabb hitelek folyósításánál ismét megszorította a kereteket, másrészt pedig az eszkomptárca közel egymilliórdos apadásá úgy állhatott elő, hogy a Jgyintézet által a bankoknak tudvalevőleg felmondott devizalombardók egy része már be is folyt. A hitelkeretek újabb megszorításának bizonyítéka az is, hogy a Jgyintézet a bankokkal szemben újabb impozitokat kíván megállapítani.

A tőzsdéi próbahausera új tőzsdébevezetési kérelmek. A tőzsdé néhány hét hét óta tartó lanyasága miatt elmaradt a közeli időben tervbevetett új tőzsdé bevezetések. A múlt héten az értékpapírmegjavalására — két új érték tőzsdéi bevezetéset kértek a tőzsdétanácsolt: a Riegler papírgyár és a Kunoss nyoma-részvények tőzsdéi kotrozását.

A vasuti tarifaemelés — Vagyonhiány. A Máv. újabb tarifaemelésé ipari és kereskedelmi körökben osztatlan megdűbbeszt keltett. Az érdeklépéseltek közös konferenciáján kidőrelt, hogy a Keleti Dénes által kontempál díjtételek — több cikknél a kétszeres aranyárítás fölött mozognak. Még nem is lépett életbe a horribilisan felomelt vasúti tarifa s már is az egész ipar és kereskedelem érelt meg a háttér: a legutóbbi gősből szállították a sem lehet csúszni kapni.

A Déleukor részvények a tőzsdén. A Nemzeti Újság értesülése szerint a Lezámitolobank december hó folyamán be fogja vezetni a tőzsdére a Délmagyarországi Kőrulpar Rt. részvényeit.

„Ilyen becstelen bekeszerződés eddig nem látott a világ”

Ballagi Aladár félévszázados jubileuma

A Pázmány Péter Tudomány Ereytán autalában vasárnap délelőtti méltos ünnepségen főszószlette dr. Ballagi Aladár egyetemi tanárt tanúványának és tisztelőinek sokasága abból az alkalomból, hogy a kiváló ártámszó, most illi megírta működesének 50-ik évfordulóját. Előszó a kultuszminiszter nevében Tóth Lajos államtitkár üdvözölte Ballagit, aztán Vargha Gyula az Akadémia, Stegács József a Tudományegyetem nevében, az utóbbi átadta az Alma Mater oklevélét és olajját a jubiláns tudósnak.

Ballagi Aladár meghatottan mondtó köszönetet ezekre és a többi üdvözölsékre.

— Az iránta megnyilvánult szeretet — mondotta a többi közt — igazolja az ellemelkedő állást, hogy az energia, melyet az ember kifejti, nem vésoz el soha, hanem fokozódik. És kívánom, hogy ez legyen a vezérlő oszilag mindenkör. A magyar nemzet porba slytottan felszök. Egy bekeszerződés erőszakoltak reánk. Ilyen becstelen bekeszerződés eddig nem látott a világ. A magyar nemzetet, melynek oly gazdag történelme van, ilyen módon akarják legázni. Egész életünket a hazugságok megmötésére szenteltém. Még hátralevő éveimet még inkább ennek fogom szentelni. Hiszem — fejezte be beszédét — hogy még életemben megérek egy világraps és szobb Magyarországot! (Lekkes taps és éljenzés.)

Párlisból elkévsé érkezett Selyemfényű eredeti francia bélesek dús választékban 1250 K-tól UELOUROK minden létező színben az előrehaladt saison miatt és óriási mennyiségére való tekintettel 6350 kor-ért kerülnek eladásra

HIREK

Az ipari vízdíjak felemelése negyedmilliárdos burkolt át — az iparra

A vízművek költségvetési deficitje 633 millió. — Ismét a fogyasztók fizetik meg az új adó terheit

A fővárosnak ezen a héten megtartandó közgyűlése foglalkozik majd az üzemelő pótlékok sokát vitatott kérdéseivel. Ekkor kerül előtérbe a főváros tanácsának a vízdíjak emelése vonatkozó előterjesztése is, mert éppen az eddigi vízdíjak emelése tört szükséges a közüzemi pótlékok emelését is. A tanács előterjesztése szerint a vízművek költségvetési hiánya körülbelül 633 millió, úgy hogy ezt a költségvetést az eddigi 200 millióval szemben a tanács majdnem 830 millió korondra kívánja fölemelteni, főleg a szándékolnak és a munkabéreknek emelkedésére való hivatkozással. A tanács előterjesztése szerint a háztartási vízdíjak ára az eddigi 2 korondal szemben 10 korondra, az ipari vízdíjak pedig az eddigi 8 korondal szemben 30 korondra emelendők. A főváros tehát továbbra is fenn akarja tartani a múlt évben megállapított helytelen arányt, amelyről vagy az ipari vízdíjak a háztartási vízdíjaknál aránytalanul magasabbak.

A tanács előterjesztéséből azt is látjuk, hogy a főváros visszatéréshez körülbelül 50 millió köbméter víz kitermelésre van szükség, ami általában köbméterenként 17 korondos önköltségi árba kerül. Az a javaslat tehát, amely most a közgyűlés előtt fekszik, azt jelenti, hogy az ipar a tizenhétkorondos önköltségi árral szemben minden köbméter víznél külön 18 korondos adót köteles leróni a főváros hibás pénzügyi politikája miatt. Ehez a 18 korondos adóhoz hozzájön még az a hét korona is, amennyivel a főváros a háztartási vízdíjakat az önköltségi árnál olcsóbban állapította meg (a háztartási vízdíjak köbméterenként 10 korona önköltségi ár 17 korondra). Ha tekintetbe vesszük azt, hogy az ipari vízfogyasztás évenként 122,5 millió köbméter, úgy ez a köbméterenként éventén az egy negyedmilliárd burkolt újabb adóval egyenlő az ipar, amely természetesen osztályt a bizonyára sietni fog ezt a terhet az amúgy is agyonnyargaltott fogyasztóra áthárítani.

Romanelli ünnepe. A Corvin Mátyás Magyar-Olasz tudományos egyesület vasárnap délelőtt 11 órakor a Tudományos Akadémia üléstermében tartotta az évi közgyűlését és ennek keretében ünnepezték Romanelli Guido olasz ercedést. Az ünnepségen Romanelli négy bajtársával Salem, Hentler, Castagnolo és Cuigni olasz tisztekkel jelent meg, ott voltak még Castagnolo herceg és a felesége, Vincí olasz községi titkár, báró Szerényi József, Pekár Gyula stb. Berzevicsy Albert elnök a közgyűlést megnyitása után üdvözölte Romanelli ercedést, akinek lelkes támogatása mellett keletkezett a tudományos egyesület. Romanelli röviden válaszolt, mire megajándékozta a választásokat. Azután dr. Fraknói Vilmos „Alfonz nápolyi király Hunyadi János trónfelöltése a vármai csata után” című olasznyelvű munkáját felolvasta Dobó egyesületi titkár.

Goldsiher és Kohn Sámuel emléke. Vasárnap délelőtt leperlezték le a magyar színdarabok két jelesének, dr. Goldsiher Ignácnak és dr. Kohn Sámuel főbírájának emléktábláját, amelyet a Hölle uca 4. számú ház falán helyeztek el. Ebben a házban lakott ugyanis a két tudós öt-tizenévesen át. Az ünnepségen, melyen a zsidó iskolák növendékei is felvonták, a főkéntor énekeltek kezdozták, utána Fischer Gyula főbírái és Lederer Sándor dr. hítközsegi elnökhelyettes beszélték. A Himnusz elnevelése után osztott szót a közönség.

Tíz egy fátelenp. Vasárnap a hajnali órákban tíz pusztított a Pannónia ucaonban lévő Fehér Mór-féle fátelenp. Egy 12 méter hosszú faraktár teteje égett és félsz volt, hogy nagy szél átvissza a lángokat a többi szomszédos rakfaktárra is. A tűzoltósági derekas munkások sikerült a tűzet idejekorán lokalizálni és reggel 7 órára eloltotta. Hétfőn lesz a tűzvizsgálat.

A Tisza-pörben elmarad a fellebbezési tárgyalás

Az iratok újból lekerültek a törvényszékhez Gaertner elmeállapotát ismét megvizsgálják

Ismeretes, hogy a Tisza-féle gyilkossági bűnpör hatalmas aktafalomként hónapokkal eselött felterjesztették a kir. ítéletátláshoz, ahol úgy volt, hogy még ebben az évben megtartják a fellebbezési tárgyalást. Az ügy előadóján a tábla elnöke dr. Kódy Elemér táblabírói rendelte ki, aki egy teljes hónapot át kizárólag ennek az ügynek írtával foglalkozott.

Most már kétségtelen, hogy a Tisza-féle gyilkossági bűnpör fellebbezési tárgyalása ebben az esztendőben nem lesz megtartható, de sok eshetősége van annak a komoly feltevésnek is, hogy e monstruozus bűnpör táblai tárgyalása egyáltalán elmarad. Ismeretes, hogy a törvényszéki tárgyaláson szerepelt hat vádolt közül csak kettőt félt el a bíróság, és pedig Kéri Pált halálbüntetésre, Gaertner Marcolt pedig 14 évi fegyházra. Friedrich István és Lengyel László ellen az ügyészség eljeltette a vádat, őrük tehát nem vonatkozott az ítélet, Fényes Lászlót és Vágó Jenőt pedig a törvényszék felmentette a vád és következményeinek terhe alól.

A felmentő ítéletnek Vágó Jenőre vonatkozó része már régebben jogerős, mert a fűgyészség visszavonta az

ügyészség fellebbezését. Már most hátra volna az, hogy az elítelt vádoltok felett ítélezzen a kir. ítéletátlá, azonban köztudomású, hogy Kéri Pál időközben Oroszországba került a kiserelési akció részén, tehát felette most már magyar bíróság nem ítélezhet. Gaertner Marcol pedig, aki furcsa mókával és egész különös megviselésével sok derűltséget kellett a törvényszéki tárgyaláson, az ítélet után a fogházban is felette gyanusan viselkedett, úgy hogy a Tábla alposnak találta védőjének abbéli kérélmét, hogy újlag vizsgálják meg a törvényszéki elmeorvosok Gaertner elmeállapotát.

Evéghől most visszakerültek a bűnpör összes iratai a budapesti büntetőtörvényszékhez, ahol dr. Vádrhelyi Béla táblabíró újból kirendelte a törvényszéki orvosokat Gaertner tüzetesebb megvizsgálására. Ha így találják, hogy Gaertner büntetőjogilag be nem számítható állapotban van, akkor vele szemben is megvizsintetik az eljárást és így nem marad olyan vádolt, aki felette második fokban ítélezzenek, mert ilyen körülmények között a főügyészség a Fényes László tiszere bejelentett fellebbezéseket is visszavonhatja.

Budavári pestujhelyi szereplése a törvényszék előtt

A volt képviselő sájtőpore

A budapesti büntető törvényszék Nagy Béla elnökségével ítélezte tanácsa kedden kezdi meg annak a sajtőpörnek a tárgyalását, melyet Budavári László volt nemzetgyűlési képviselő indított a Nap című időközben megszűnt napilapban „Budaváriék diktatúrája Pestujhelyen” és „A Pestujhelyi diktátorok” cím alatt megjelent cikke miatt. A per tárgyát képező cikke részletesen foglalkoznak azzal a politikai helyzettel, melyet a Budavári-párt pestujhelyi szereplése felfedezett a rámutatnak arra, hogy a község társadalmi bekéngelése megbontása lett a következménye annak a szereplésnek, melyet a képviselő vezetése alatt álló párt folytatott. Részletesen foglalkoznak azzal a gyilkossági kísérlettel, melyet a községi választások hevében a szélsőséges politikai irányzat egyik vezető embere, Vizi Imre, Bäder Dező főtechnikus ellen elkövetett, majd ismertetik a Ceclia-dalkör megtámadásának és összerombolásának tényletét. A panaszos volt képviselő által inkriminált részek főleg az cikkeknél azokra az állításokra vonatkoznak, melyek Budavárinak a községhelyi zsidóság szemben tanúsított magatartását ismertetik. A felsorolt adatok itt arra a konkluzióra vezetnek, hogy a volt képviselő bár beszédeiben általában a legitímizálás harcot hirdette a zsidóság ellen, filozofiait is tudott lenni, ha arról volt szó, hogy keresztény politikai ellenfeleit háttérbe szorítsa. Három érdekes esettér hoznak fel ennek bizonyítására, melyeket röviden a következőkben ismertetünk: Pestujhelyen két orvos működik; dr. Wenter Sándor és dr. Katz Lajos. Az előbbi keresztényen, az utóbbi zsidó. Budavári a zsidó orvoshoz fordult, ha orvosi segélyre volt szüksége, mert a keresztény orvos politikai ellenfelenek, Urmáczay Nándor volt országgyűl. képviselőnek bizalmi embere és barátja.

Vedres Béla biztiszteletben álló plébános ellen akció indult, mert a plébános helytelenül a társadalmi béke megbontását eredményező törekvéseit is amikor Hanauer István váci püspök pestujhelyi látogatásakor megdéséris magatartásáról a plébános, pártjával együtt a legri-degbebb magatartást tanúsítja a püspökkel szemben. Végül fölémlíti annak bizonyítására, hogy a Budavári-párt politikáját mennyire nem a zsidó kérdést irányította, azt az akció, melyet a párt az alkalmatlan idegenek kiutasítása érdekében indított. Az cikk adatai szerint a kiutasítandók listáján néhány zsidó család nevének felsorolása után Vedres Béla plébános, Balcsányi Elemér főügyező, Kovács Sándor jegyző és Ferenczy Vilmos közelemlései előadó is szerepelnek, bizonyosságú annak, hogy nem zsidó, hanem betalmi kérdéssről van szó. Az inkriminált cikkekről a felelősséget Selta Ervin hírlapíró vállalta. Az érdekesnek ígérkező tárgyalásra, melyet a törvényszék 21., 22. és 23-ára tűzött ki, nyolcvannál több tanút idéztek be. A vádoltat dr. K. Gégy István védi, a panasozat dr. Vasek Ernő képviseli. Mindenki érdeklődéssel várja, hogy a politikai küzdőterlen azóta levezített volt képviselő megjelenik-e a tárgyaláson.

— Egy eselőd milliós lopása. A rendőrség letartóztatta Rácz Ilona 24 éves eselődányt, aki szolgálati helyén három millió korona értékű szőnyegre és ruhaneműt lopott el. Az ellopott holmik a szeretője, Kovács István kereskedőségű értékesítette, orgazdájuk Rácz Bálint kerétség volt. A rendőrség Kovácsot és Ráczot tegnap őrizetbe vette.

— „A Gyermek” kiállítás a Vigadóban. November hó 24-én nagyzasban kiállítás nyílik meg a Vigadóban legkiválóbb festők, szobrászok és iparművészek részvételével. A kiállítás díszsáncz gyermek- képm., szobor-, fénykép-, szelvény-, képműv., fénykép-, fénykép-, fénykép- gyűjteményeket mutat be a kiállítás rendező Magyar Idegenforgalmi és Kiállítás Rt. A kiállításnak védnökséget Kitzelsberg Kunó gróf kultuszminiszter vállalta el. A rendezőbizottság elnökségében a magyar társadalom kiválósnai foglalnak helyet: Tiszteletben élnek: báró Dévényi Ernő, a Nyomdák Gyermekes Orsz. Otthonának elnöke, dr. Bónóczy László min. tan., a népjóltéki minisztérium gyermekvédelmi osztályának vezetője, Esterházy Pál herceg, Hevesi Simon dr. főbírái, Huszár Károly, a nemzetgyűlés elnöke, Kódy István dr. helygyi államtitkár, Morvay László, a Kath. Patronage Otthonának igazgatója, Remes Antal dr. pápai prelátus, a püspök, Póday kapitány, az amerikai városkeresztény-keresztény, Petry Pál dr. kultusz-államtitkár, Raffay Sándor dr. ev. püspök, Ravasz László dr. ref. püspök, Seifowitsy Béla dr., a nemzetgyűlés elnöke, Zadravcs István dr. tábori püspök, Ziklái Kiss Jenő dr. tanácsnok, a főváros közoktatásiügyi osztályának vezetője. Elnök: Ános Albert báró nemzetgyűlési képviselő. Társelemlők: Rubiné István dr., v. nemzetgyűlési képviselő. A kiállítás, melynek megnyitását általános érdeklődéssel várja a közönség, november hó 24-től december hó 3-ig fog tartani.

— Tizenegy éves tolvajok a rendőrségen. Az őzsáka a főkapitányaság központú ügyrele három kieltényű állítottak el. Kettő közülük 14 éves, a harmadik most töltötte be a 10-ik életévét. A detektívek megállapították, hogy Szegedről szöktek fel Budapestre. A két nagyobb leány egy szegedi gyárban dolgozott és amikor elegendő pénzt szavaztak az utazáshoz, a 10 éves leánykával együtt elrejtették a fővárosba. Itt hosszabb idő óta az utakon csavarogtak, majd egy ismerősükhöz kerestek fel. Szombaton délután a Váci-úton egy 6 évesnek látszó kislányt megállítottak és bevitték egy kapu alá, és ott akarták kiszéni a fülbevalót. A házbeli járókelők figyelmeztettek leltük, mert a kisgyereket sírni kezdett, rendőrt hívtak és a kislányokat átadták a rendőrszemeknek. KI hallgatásuk után a két fiatal tolvajt átkelelték a fiataloknál bíróságához.

x Sárcelp, hócipő kapható és javítható Neumann, Nagyvács uca 44.
x Művész fényképezés „Mona Lisa” Erzsébet körút 20. Szépiát, fatáit, nagyt, megírják.
x Hő- és sárcelp kapható és javítható Szanyi, Markfeld és Held, VII., Kertész uca 33.

SZINHÁZAKROL, SZÍNÉSZEKROL

A csodító, a Viginaház utdonosága tudvalevően Amerikában játszik, dísztetei és kellekei is Amerikalnak és így amerikalnak azok a telefonkeszülékek is, amelyeknek szerep jut a darabban. Ezek az amerikai telefonkeszülékek — a moziból tudjuk, — nem olyanok, mint a miénk, hallgatónk a mi beszélő kagylókhöz, beszélőjük viszont a mi hallgató kagylókhöz hasonló. Nem tudjuk mi volt az oka: későn szerelést-e be öket, vagy használattal nem tördöttek sokat a próbák: de a főpróbán megtörtént az a mulatsékos dolog, hogy a színészek nem tudták, melyik kagyló kell a fűtközbe illeszteni és melyikbe kell beleszólni. Hegedüs Gyula még csak hangján: mindössze egy másodperc erelelt össze öket, azután maga is rögtön észrevette és kikörigálta a hibát. Egyik kollégája azonban mind a két kagylót a fűtközbe tette és így beszélt a levegőbe, feltalálva ezzel nemcsak a dróthangot a késztülék-műkölti telefonosást is.

A Renaissance, sok küzdelem, komplikáció és építési zavar után ugyúgyiszt mégis csak közeledik a nyitáshoz. Néhány nap differencia ugyan még lehet, de az összes benfelesek szorint november utolsó, vagy december legelső napjaiban végre megtartják az első bemutatót. A színűnas művészi programja egyébként — legalább is az, ami belőle eddig ismeretes — nívót és szorakozást ígér. Elsőnek, mint már említett, Leonid Andrejev drámája megy: „Aki a pofonkat kapja”, a főszerepekben Csorossal, Dolinay Péterrel, Ácsos, Mátyás és Sz.

